

HRVATSKI I SLOVENSKI ZASTUPNICI
u Europskom parlamentu za Nacional govore o sve većem utjecaju koji mađarski premijer Viktor Orbán ima u susjednim državama i to prije svega zbog velikih financijskih injekcija mađarskoj manjini

Tekst **BORIS BILAS**
Fotografije **PIXSELL I EU PARLAMENT**

SLUŽBENE MAĐARSKE INSTITUCIJE SVE ČEŠĆE OBJAVLJUJU KARTE NA KOJIMA SE TVRDI DA JE MAĐARSKOJ 'OTET' TERITORIJI (GORE), A KARTU VELIKE MAĐARSKE NA SVOM FACEBOOK PROFILU OBJAVIO JE I SAM VIKTOR ORBÁN

FOTO: POOL/REUTERS/PIXSELL

ORBÁN MILIJUNIMA EURA 'kupuje' mađarsku manjinu kako bi ostvario svoje ekspanzionističke planove

Mađarski premijer Viktor Orbán i njegova vlada u posljednjih su nekoliko mjeseci intenzivirali financiranje mađarske manjine u susjednim državama te pokušavaju proširiti mađarski utjecaj u tim državama. I dok u samom financiranju mađarske manjine nema ništa sporno, problem je što iza tog, vrlo često agresivnog financiranja stoji ekspanzionistička politika s neskrivenim teritorijalnim pretenzijama prema susjedima. Uostalom, mađarski

je premijer u nekoliko navrata javno pozirao ispred karte "velike Mađarske" te je o teritorijima susjednih država govorio kao o teritorijima koji su u prošlosti oteti Mađarskoj. Veliki dio tih sredstava završi i u Hrvatskoj, gdje Orbánova vlada posljednjih godina milijunima eura financira mađarsku manjinu te im pomaže u kupnji poljoprivrednih zemljišta, nekretnina ili u financiranju sportskih klubova. Slična je situacija i u susjednoj nam Sloveniji, točnije u slovenskoj regiji Prekmurje, gdje Orbán, kao i

u Slavoniji, financira lokalno stanovništvo te im u nekim slučajevima čak i kupuje najmodernije traktore vrijedne i nekoliko desetaka tisuća eura.

VELIKI PROBLEM PREDSTAVLJA i činjenica da za takvu politiku Orbán u Hrvatskoj gotovo i nema otpor, a pogotovo ne u Sloveniji, s obzirom na to da su i hrvatski premijer Andrej Plenković i slovenski premijer Janez Janša do sada šutke i bez ikakve reakcije promatrali kako Orbán širi mađarski utjecaj. To se pogotovo

odnosi na slovenskog premijera Janšu, koji je uz čelnike poljske vlade vjerojatno najveći saveznik Viktoru Orbánu unutar Europske unije. Baš unutar Europske unije, točnije, u Europskom parlamentu, mogu se čuti jedine jasne kritike na račun Orbánove ekspanzionističke politike. Nacional je proteklog tjedna razgovarao sa slovenskim zastupnicima u Europskom parlamentu Tanjom Fajon i Milanom Brglezom te hrvatskim zastupnikom Toninom Piculom, koji su svi izrazili zabrinutost zbog

mlakih reakcija vlada u Zagrebu i Ljubljani na očite pokušaje Viktora Orbána da putem financijske pomoći mađarskoj manjini širi utjecaj i izvan mađarskih granica te su upozorili da Orbánovim koracima hitro korača i Aleksandar Vučić, što je vidljivo iz posljednjih događaja u Crnoj Gori.

TONINO PICULA KAŽE DA ORBÁNOVA VANJSKA POLITIKA u regiji ima dva jasna lica, a oba su namijenjena njegovim unutarnjopolitičkim potrebama i opstanku na vlasti pod svaku cijenu, jer bi kao i kod drugih političara autokratskog profila, silazak s vlasti otvorio niz nepovoljnih opcija. Hrvatski europarlamentarac iz redova SDP-a u nastavku dodaje:

"Jedno lice je ono nazovi prijateljsko, a koje se manifestira kroz ulaganja mađarskih kompanija u susjedne zemlje i bliskost s režimima koji su mu politički parnjaci. To vidimo i kroz njegovo višegodišnje približavanje Vučiću, kao autokratskom blizancu s kojim osim otvorene nacionalističke i ekspanzionističke retorike, dijeli i instrumentalizaciju državnih

kompanija i gušenje nezavisnih medija. Tako je Mađarska u samo nekoliko godina postala peti najveći vanjskotrgovinski partner Srbije. U Sloveniji, Janšino je klizanje u otvorenu ekstremnu desnicu rezultiralo time da je upravo s Orbánom i sklopio najčvršće savezništvo. Tako sada taj dvojac inzistira na što hitnijem primanju Srbije u članstvo, koja se pod Vučićem zaokružila u autoritarnu despiciju zaogrnutu pravoslavnim velikodržavljem."

KADA SE GOVORI O MAĐARSKIM INVESTICIJAMA u Hrvatsku, koje u proteklih nekoliko godina gotovo eksponencijalno rastu, tu se prije svega misli na investicije u Slavoniji. Javnosti možda najpoznatije je investiranje u Nogometni klub Osijek koji je gotovo potpuno u mađarskom vlasništvu. Iako neformalno više nije u vlasničkim strukturama kluba, već su to dva mađarska fonda, posljednjih godina glavni čovjek osječkog kluba je mađarski milijarder i bliski Orbánov prijatelj Lőrinc Mészáros. Zahvaljujući mađarskim sredstvima Osijek bi uskoro trebao dobiti novi, vjerojatno i najmoderniji stadion u Hrvatskoj. Ništa u tom financiranju ne bi bilo sporno da sličan model Orbán ne koristi i u drugim susjednim državama. Slovenski zastupnici upozoravaju da se gotovo isti scenarij događa u gradu Lendavi u Prekmurju, gdje Mađari financiraju NK Nafta te grade potpuno novi stadion.

Koliko je Orbán usavršio tu praksu pokazuje i činjenica da je novac uložio u Srbiju, Rumunjsku i Slovačku, a po nekim informacijama čak i u Ukrajinu. Naime, osim u Osijek i Naftu iz Lendave, Orbánovi su bogati prijatelji i politički financijeri uložili velike injekcije mađarskog kapitala i uz Osijek su dobili Bačku Topolu (Srbija), DAC Dunajsku Strelu i Komarno (Slovačka), Sepsi i Miercureu Ciuc (Rumunjska), a najavljuju se projekti u ukrajinskom

TONINO PICULA KAŽE DA ORBANU NAJVEĆU NAKLONOST POKAZUJE HRVATSKI MINISTAR VANJSKIH POSLOVA GORDAN GRLIĆ-RADMAN KOJI JE PROPUSTIO OSUDITI ORBÁNOVO OBILJEŽAVANJE TRIANONSKOG SPORAZUMA

FOTO: DAMIR SPEHAR/PIXSELL

MAĐARSKA DRŽAVA SISTEMATIČNO KRŠI NAČELA DEMOKRACIJE, PRAVNE DRŽAVE I LJUDSKIH PRAVA; TVRDI SLOVENSKA EUROPARLAMENTARKA TANJA FAJON

TONINO PICULA KAŽE DA ORBÁNOVA VANJSKA POLITIKA U REGIJI IMA DVA JASNA LICA, A OBA SU NAMIJENJENA NJEGOVIM UNUTARNJOPOLITIČKIM POTREBAMA

Mučkovu i slovačkoj Rimanskoj Soboti. Po nekim podacima, samo za financiranje tih klubova i gradnju novih stadiona mađarska vlada je s mađarskim tvrtkama poput MOL-a potrošila oko 70 milijuna eura. Tonino Picula kaže da je u Hrvatskoj do sada najviše bilo vidljivo presezanje mađarskog MOL-a u vlasnička i upravljačka prava u Ini, a zatim i pretvaranje nekih Ininih podružnica u mađarska odmarališta, poput sustava Hostina, te zakup velikih kapaciteta LNG tankera upravo od mađarske kompanije. Picula je dodao i sljedeće:

“Posljednjih godina HDZ-ova vlada u mnogo je slučajeva evidentno potvrdila bliskost s mađarskom vladom jer se redovno oklijeva priključiti kritikama Orbána u povodu njegovih direktnih udara na liberalne fundamente europskog projekta. Najveću mu naklonost pokazuje, pak, hrvatski ministar vanjskih poslova koji je, između ostalog, propustio osuditi Orbánovo obilježavanje za mađarsku desnicu poraznog Trianonskog sporazuma, a kojim su Hrvatskoj vraćeni Međimurje i Baranja.”

NO, KAKO KAŽE PICULA, ORBÁNOVO ŠIRENJE UTJECAJA I INFILTRACIJA, kao npr. putem prikrivenog financiranja medija koji se u užem smislu bave i energetskom politikom Hrvatske, u proteklih nekoliko godina zahvatila je i do sada relativno zanemarivani segment nevladinih udruga, odnosno mađarske manjinske zajednice. Picula nastavlja:

“Tako je samo prošle godine od fundacije BGA u Hrvatskoj za projekte manjinske zajednice izdvojeno golemih 18 milijuna eura, a među viđenijim primateljima je manjinski zastupnik koji podržava HDZ-ovu vladu Robert Jankovics. Tako Orbán i u Hrvatskoj mađarsku manjinu pokušava instrumentalizirati za svoje političke ciljeve, a vrijeme će pokazati hoće li se njezini politički lideri tome znati dugoročno othrvati.”

Na financiranje tih udruga upozorio je i Deneš Šoja, bivši zastupnik mađarske manjine koji već niz godina vodi bitku protiv aktualnog zastupnika mađarske manjine u Saboru Roberta Jankovicsa. Šoja je za Nacional izjavio da mu

PO PODACIMA istraživanja 'Mađarski novac, Orbánova kontrola' u Hrvatsku je od 2011. do 2020. otišlo oko 26,6 milijuna eura namijenjenih Demokratskoj zajednici Mađara u Hrvatskoj

je neprihvatljivo da premijer Plenković i dalje tolerira da mu većinu u Saboru drži baš Robert Jankovics, kojeg se sumnjiči da je do mandata 2016. godine došao kupovinom glasova, odnosno da je plaćao biračima da se prijave kao birači mađarske manjine i potom glasaju za njega. Šoja kaže da je o tome početkom ove godine pisao i premijeru Plenkoviću:

MAĐARSKO FINANCIRANJE VIDIM KAO POKUŠAJ PREVLAŠTI NE SAMO NAD MAĐARSKOM MANJINOM U SLOVENIJI VEĆ I U CIJELOJ REGIJI; KAŽE MILAN BRGLEZ

“Je li moguće da jedan glas koji Plenkoviću jamči Jankovics u Saboru vrijedi toliko mnogo? Da je dovoljno da premijer ignorira činjenicu da Jankovics postaje mali diktator i radi što hoće? Je li moguće da je taj jedan glas dovoljan da pravosuđe ne može već pet godina riješiti slučaj kupovanja Mađara na izborima 2016. - koji su glasali u korist Jankovicsa?”

ŠOJA KAŽE DA JE U TIH PET GODINA Jankovics gotovo preuzeo financiranje hrvatskih Mađara, što potvrđuje i istraživanje objavljeno u sklopu fonda Investigative Journalism for Europe koje potvrđuje da se Jankovicsu isplatilo gajiti dobre odnose s mađarskom vladom koja putem različitih institucija financira organizacije mađarske manjine u zemljama kao što je Hrvatska. Projekt „Hungarian money, Orbán's control“ (Mađarski novac, Orbánova kontrola) analizirao je kako se troše sredstva fonda Bethlen Gábor (BGA), koji je od 2011. do 2020. godine prema Odlukama o dodjeli novčanih potpora namijenio više od 1,46 milijardi eura mađarskih poreznih obveznika organizacijama diljem svijeta gdje živi mađarska dijaspora, a po podacima tog istraživanja u Hrvatsku je otišlo oko 26,6 milijuna eura namijenjenih Demokratskoj zajednici Mađara u Hrvatskoj, udruzi koja je procvatila otkako je u Sabor izabran Robert Jankovics. No novac koji dolazi iz te udruge nije jedini izvor financiranja hrvatskih Mađara. Deneš Šoja je potvrdio da pojedini mađarski poljoprivrednici imaju povlašteni status kod mađarske OTP banke koja posluje u Hrvatskoj te da oni u toj banci dobivaju kredite po povoljnijim kamatnim stopama pa onda kupuju zemljišta i kuće po Slavoniji.

“Nemam ništa protiv toga da Mađarska pomaže svom narodu u drugim državama, ali imam protiv toga da to ide preko jednog čovjeka, u ovom slučaju preko Roberta Jankovicsa. Imam točne podatke o tome tko je dobio koliko novca, a dovoljno je i pogledati koliko je obnovljenih kuća u selima u kojima žive Mađari. Mene samo zanima za koga se te

kuće obnavljaju kad su sela zapravo prazna.”

Gotovo identična situacija je i u slovenskom Prekmurju, zbog čega raste nervoza među tamošnjim stanovništvom. U Prekmurju nikada nije bilo međunacionalnih tenzija, ali u posljednjih nekoliko godina otkako je Orbán počeo intenzivno financirati prekmurske Mađare nervoza raste, pogotovo nakon što se Orbán fotografirao ispred karte na kojoj je Prekmurje dio Mađarske. O situaciji u Prekmurju slovenski europarlamentarac iz redova socijalista Milan Brglez kaže:

“MAĐARSKE INVESTICIJE U PREKMURJE tumačim na dva načina: kao kompenzaciju za to što slovenska vlada ne čini dovoljno za ekonomski razvoj te regije, ali i kao pokušaj prevlasti ne samo nad mađarskom manjinom u Sloveniji već i u cijeloj regiji. To više nije ‘samo potpora manjini’ nego je i ugrožavanje suverenosti Slovenije. Mislim da bi slovenska vlada trebala snažnije reagirati te bi te procese trebala aktivnije nadzirati. U suprotnom bi se moglo vrlo brzo dogoditi da zbog kapitalnih investicija to područje postane neprepoznatljivo. Ujedno takvi eksperimenti vode do ugrožavanja nacionalnih interesa Slovenije, ali i do slabljenja odnosa sa susjedima, što osobno nikako ne bih želio. Zato je sada posljednji trenutak da dobro proučimo te investicije i usvojimo mjere primjerene za zaštitu naše zemlje i stanovništva. Nažalost, od aktualne

'NE TREBA ZANEMARITI maligni utjecaj Orbána na Zapadni Balkan i valja sve pažljivije pratiti pokušaje simbioze nebulozne ideje 'srpskog sveta' s jednako opasnim projektom 'mađarskog svijeta', tvrdi Tonino Picula

slovenske vlade to ne možemo očekivati. Kao što ne možemo očekivati da se vlada zauzme za slovensku manjinu u Mađarskoj koja je u puno gorjoj ekonomskoj situaciji nego što je to mađarska manjina u Prekmurju.”

NJEGOVA KOLEGICA TANJA FAJON kaže da smo svjedoci pojačanog mađarskog utjecaja u Sloveniji, kao i u drugim susjednim državama, već nekoliko posljednjih godina. Fajon smatra da je mađarska unutarnja politika često isključujuća te dodaje:

“Mađarska država sistematično krši načela demokracije, pravne države i ljudskih prava te je zato i aktiviran članak 7. ugovora o Europskoj uniji. Zbog navedenih razloga treba sve

namjere i poteze mađarske vlade promatrati s velikom dozom opreza i treba biti vrlo zabrinut zbog takvih aktivnosti.”

Pitanje je samo koliko Europska unija ima snage oduprijeti se Orbánovoj agresivnoj politici prema susjedima, pogotovo zbog podrške koju ima u Varšavi, Ljubljani, ali i Zagrebu, Pragu pa i u Bratislavi. Tonino Picula kaže da je Orbán do sada u okviru EU-a uglavnom davao takt odmjerenju s Bruxellesom. Međutim, po svemu sudeći, postupno se ipak u zemljama članicama i europskim institucijama stvara kritična masa potrebna za političko-financijsko limitiranje “viktatora”. Picula je dodao i sljedeće:

“NEDAVNO JE PROPAO POKUŠAJ formiranja političke skupine krajnje desnih stranaka u Europskom parlamentu okupljenih oko FIDESZ-a nakon njihovog izlaska iz EPP-a, gdje su ih godinama nekritički tolerirali. Ne treba zanemariti ni maligni utjecaj Orbána na ionako teške prilike na Zapadnom Balkanu. Najrječitiji podsjetnik na to koliko se današnja Mađarska razlikuje od one koja je ušla u sastav EU-a 2004. godine je davanje političkog azila bivšem sjevernomakedonskom premijeru Gruevskom, pravomoćno osuđenom za korupciju. Zbog svega toga valja sve pažljivije pratiti pokušaje simbioze nebulozne ideje ‘srpskog sveta’ s jednako opasnim projektom ‘mađarskog svijeta’.”